

Een model om vroege tweetaligheid te promoten

Engels is de meest gesproken taal in het Verenigd Koninkrijk. Toch zijn er nog vijf andere officiële talen. **Siân Wyn Siencyn** legt uit wat de rol is van voorzieningen voor jonge kinderen bij de heropleving van één van deze talen: het Welsh.

Het Welsh is een erg levendige taal. Men gaat er doorgaans van uit dat het de oudste, nog levende taal in Europa is. De Welsh Language Act uit 1993 verplichtte de publieke sector om Welsh en Engels op dezelfde manier te behandelen. Wie vandaag Wales bezoekt, kan de taal moeilijk negeren. Ze staat op verkeersborden en openbare mededelingen en alle plaatsnamen zijn tweetalig aangeduid. Een volkstelling uit 2001 toont aan dat het aantal mensen dat Welsh spreekt, duidelijk toeneemt. Meer dan 40 procent van de kinderen tot 15 wordt als tweetalig opgegeven.

In 2003 stelde de Welsh Assembly Government (WAG) *laith Pawb* voor: *A National Action Plan for a Bilingual Wales* (Nationaal Actieplan voor een tweetalig Wales). Het plan onderstreepte dat “de Welshe taal een volwaardig onderdeel is van onze nationale identiteit”. Verder beschrijft het document ook dat de regering wil dat “Wales een echte tweetalige natie is... waar de aanwezigheid van beide talen zichtbaar én hoorbaar de bron is van een collectieve trots en kracht.”

Voorzieningen voor jonge kinderen spelen een belangrijke rol *laith Pawb* bekijkt het erg breed, van economische en sociale regeneratie tot culturele activiteiten. De nadruk ligt daarbij op het belang van vroege

tweetaligheid. Eén van de hoofdrolspelers is *Mudiad Ysgolion Meithrin (MYM)*. De Associatie van Welshe speelgroepen¹ werd opgericht in 1971. Intussen is het een van de meest actieve en gerespecteerde organisaties in Wales. Er zijn ruim 1000 leden bij aangesloten. Ze bieden een hele reeks diensten aan, zoals *cylchoedd meithrin* (speelgroepen), *cylchoedd Ti a Fi* (voor kinderen jonger dan 2 en hun verzorgers), en 3 kinderdagverblijven. Een derde van de driejarige kinderen in Wales wordt ondergedompeld in een compleet Welshe omgeving – in sommige streken is het bijna 90 procent – en vaak is dat dankzij MYM. Omdat de organisatie deel uitmaakt van *laith Pawb*, is MYM betrokken bij de opleiding van 300 kinderverzorgers. Door de Welshe taal ondersteunen ze ook deze Welshe ‘onderdompelingsdiensten’.

Een andere opvallende ontwikkeling binnen de voorzieningen voor jonge kinderen in Wales is de *Foundation*

Phase voor drie- tot zevenjarigen. WAG heeft plannen om een nieuw curriculum te ontwikkelen voor drie- tot zevenjarigen, gebaseerd op spel. De *Foundation Phase* heeft een nieuw leerdomein aan het curriculum toegevoegd: tweetaligheid. Alle kinderen in Wales zullen, tijdens hun eerste levensjaren, ervaringen opdoen met en door de Welshe taal.

Elk kind heeft toegang tot Welshe of tweetalige scholen, terwijl het Welsh in Engelse scholen wordt aangeleerd als tweede taal, vanaf 16 jaar.²

Geiriau Bach

Het project *Geiriau Bach* (letterlijk: Kleine Woordjes) loopt in de School voor Kinderonderwijs aan Trinity College, een afdeling van de University of

Siân Wyn Siencyn (s.w.sien-cyn@trinity-cm.ac.uk) is Directeur van de School voor Kinderonderwijs aan Trinity College, Carmarthen (Wales)

Wales. Het project krijgt de steun van de WAG. Daardoor kunnen medewerkers van Engelse voorzieningen voor jonge kinderen, hun gebruik van het Welsh uitbreiden, en tweetalige ervaringen voor jonge kinderen ontwikke-

nen: economisch, cultureel, sociaal, cognitief en academisch. Bovendien is men het er in Wales mee eens dat alle kinderen recht hebben op hun erfgoed, op een gevoel van het ‘verbonden zijn’ met Wales en op het ervaren van

en genieten in de Welshe taal. Welsh spreken en Welshness ervaren is niet enkel voor kinderen wiens ouders een Welshe voorziening hebben gekozen. *Geiriau Bach* is nauw verbonden met de *Foundation Phase*. De nadruk

len. De 200 studenten komen uit alle streken van Wales. Het gaat om begeleiders van speelgroepen, leerkrachten, kinderoppassers, pedagogische assistenten en medewerkers van kinderdagverblijven. Ze hebben geen of weinig kennis van de Welshe taal. Via het project kunnen studenten een getuigschrift halen van kennis van het Welsh en tweetalige begeleider in de kinderopvang.

Alle voorzieningen voor jonge kinderen en gezinnen moeten geworteld zijn in gevestigde warden en principes. *Geiriau Bach* vormt daarop geen uitzondering. Het project gelooft wezenlijk dat tweetaligheid een goede én realiseerbare zaak is, dat alle kinderen in Wales het recht hebben om tweetalig te zijn en dat de ontwikkeling van tweetaligheid samenhangt met een goede praktijk binnen voorzieningen voor jonge kinderen. Dit geloof wordt versterkt door indrukwekkende onderzoeksresultaten, die de voordelen van tweetaligheid aantoon-

Taalvererving tijdens de eerste levensjaren: County Donegal, Ierland

In County Donegal, in het noordwesten van Ierland, speelt taal een erg belangrijke rol voor kinderen binnen de eerste opvangvoorzieningen. County Donegal heeft een aanzienlijke Gaelice of Ierssprekende regio (An Ghaeltacht). Het Engels is er de voertaal van alledag, met sterke invloeden van de Ierse taal. Er zijn ongeveer 120 voorzieningen voor jonge kinderen, met allerhande tweetalige voorzieningen voor jonge kinderen.

Park School for Early Learning

De Park School of Early Learning in Letterkenny (de grootste stad in Donegal) is Engelstalig. Het Iers wordt er geïntroduceerd door het gebruik van eenvoudige woorden, zinnestelsels en concepten, zoals kleuren en nummers. Deze impulsen worden versterkt door signalisatie in het hele gebouw, spelletjes in het Iers en interactie tussen volwassenen en kinderen die de taal helpen promoten. Een 40-tal gezinnen maakt gebruik van de diensten van *An Ghaeltacht*. Park School beschouwt het gebruik van het Iers ook als een toeleiding naar sociale inclusie, voor kinderen die thuis Iers te horen krijgen. Door de taal al op jonge leeftijd te gebruiken, genieten de kinderen ook van het leerproces. Ze kunnen het op de lagere school verderzetten, tijdens de verplichte lessen Iers.

Naíscoil Dhomhnach Óg

Naíscoil Dhomhnach Óg verschilt sterk van alle andere voorschoolse initiatieven in Inishowen. Ook hier is het Engels de voertaal. Kinderen die aankomen, maken er voor het eerst kennis met het Iers. Doorgaans beschikken ze zelf nog niet over een Ierse woordenschat. De *Naíscoil* gebruikt de ‘onderdompelingsmethode’ die Áine Andrews heeft ontwikkeld. Andrews geeft les in het lager onderwijs in Belfast, en doceert er volledig in het Iers. De 20 kinderen in *Naíscoil* leren de taal door verhalen, toneeltjes en liedjes. Het Iers wordt gebruikt bij alle activiteiten, zoals water- en zandspelletjes, schilderen en het thuishoekje. Ouders kunnen de taalontwikkeling van hun kind dus ondersteunen en de *Naíscoil* geeft ook Ierse les aan ouders.

Naíolann Gaoth Dobhair

An Ghaeltacht is het Ierssprekende gedeelte van County Donegal. Voor de meeste kinderen is Iers er de voertaal. De voorzieningen voor jonge kinderen werken ook allemaal in het Iers. Vaak zijn het *naíonraí*, deeltijdse voorschoolse voorzieningen. *Naíolann Gaoth Dobhair* is op dit ogenblik de enige voltijdse opvangvoorziening voor kinderen in de Ierse taal. Er kunnen baby's, peuters en kleuters terecht vanuit een grote regio. Er zijn middelen voorhanden die het aanleren van de Ierse taal, helpen ondersteunen. Deze opvangvoorzieningen bereiden de kinderen voor op het lager onderwijs (Gaelscoil) in de Ierse taal.

Dit verslag werd gemaakt door de Donegal County Childcare Committee (*Coiste Cúram Páistí Chontae Dhún na nGall*), het plaatselijke agentschap dat verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van opvangvoorzieningen.

ligt op kinderen in staat stellen om Welsh te verwerven als tweede, derde of zelfs vierde taal. Deze integratie van taal en spel, tweetaligheid en goede praktijkvoorbeelden in de eerste kinderjaren, biedt studenten de kans om hun vaardigheden en kennis van leerprocessen bij kinderen, aan te scherpen. De verantwoordelijke mentor van *Geiriau Bach* geeft ook les in een Forest School tutor. Hij is vooral geïnteresseerd in mogelijkheden voor tweedetaalverwerving, die spelactiviteiten in de openlucht bieden.

Vroege resultaten

De vooruitgang van de studenten wordt nauwlettend in de gaten gehouden en de eerste analyses zijn erg positief. Volgens de studenten is er meer interesse bij ouders en leerkrachten, neemt hun zelfvertrouwen toe, net als het gebruik van de Welshe taal bij kinderen. Ze stellen – net als de ouders – vast dat kinderen op een ongedwongen, spontane manier het Welsh spre-

ken. In een aantal gevallen is er zelfs bewijs dat de taal in gebruik met kinderen, meer variatie vertoont. Het Welsh zou minder cognitief en meer sociaal en omgevingsgericht zijn.

Misschien is de benadering van taal en jonge kinderen tot nu toe wat aarzelend geweest. Onlangs vroeg een kind van drieënhalf mij: "Is wedyn een

woord voor morgen?" Is het dat eigenlijk? Als je alle linguïstische concepten die kinderen moeten decoderen op rijtje zet (morgen, woensdag, later, vorige zaterdag, verjaardag, een half uur, bijna, weldra, twee minuutjes, bedtijd...), dan lijkt *wedyn* het zoveelste begrip in een schijnbaar eindeloze lijst van abstracte termen. *Wedyn* is meer dan zomaar iets, een combinatie van later en erna, en het is meer dan de beide.

Geiriau Bach stimuleert gericht luisteren en de communicatieve en narratieve vaardigheden bij kinderen: hoe ze een aantal strategieën en middelen gebruiken om te communiceren – armen, handen, gezichten, gebrom, pauzes, zuchten, dans, stilte... De taalvaardigheden van jonge kinderen zijn verbazingwekkend. Ze weten dat taal veel meer is dan grammatica en woordenschat. Ook daar is *Geiriau Bach* zich van bewust.

1 www.mym.co.uk

2 www.bwrdd-yr-iaith.org.uk

Verhalen voor een multiculturele samenleving

De laatste 40 jaar zijn er in Portugal erg veel migranten bijgekomen. Het gaat om Portugeessprekende mensen uit Brazilië en voormalige Afrikaanse kolonies, in het bijzonder Kaapverdië en Angola. Maar de laatste 10 jaar kwamen ook heel wat mensen uit Oost-Europa. Isabel Martins heeft het over de toenemende culturele en taaldiversiteit.

Volgens Paulo Freire betekent 'leren in de eerste plaats' de wereld leren lezen'. Het is leren herkennen en interpreteren wat er rondom ons gebeurt en handelen op een onafhankelijke en coherente manier. De verhalen van kinderen spelen een essentiële rol in dit proces van persoonlijke ontwikkeling. Ze stimuleren kritische alertheid en het 'leren over het leven'. Door hun ingebeeld en magische werelden worden

verhalen instrumenten om de veranderende maatschappij van vandaag, te begrijpen. Met deze achterliggende gedachte heeft het Interculturele Secretariaat van ACIME (de Hoge Commissie voor Immigratie en Etnische Minderheden) sinds de jaren '90 geïnvesteerd in de productie van lesmateriaal dat de interculturele reflectie stimuleert en streeft naar een meer inclusief schoolsysteem. Dat gebeurde in nauwe samenwerking met de scholen.

Deze materialen zijn erg divers. Het gaat om spelletjes, audiovisueel materiaal, verhalen voor kleuters, traditionele verhalen, informatief materiaal, lesondersteunend materiaal en opleidingsmateriaal voor opvoedingsverantwoordelijken. Ze steunen de reflectie over diversiteit, stimuleren

discussie en dialoog, promoten taalonderwijs (de taal van het gastland of andere talen) en het respect voor verschillende talen en diversiteit.

Een voorbeeld is "Estória, Estória... Do tambor a Blimundo" (Verhaal, verhaal... van Tambor tot Blimundo) Het werd ontwikkeld als een manier om taalonderwijs en diversiteit te promoten en valoriseren. Het gaat om een auditief boek dat door verschillende instellingen werd uitgegeven, in samenwerking met ACIME. Dit traditionele Kaapverdische verhaal wordt (her)verteld door Celina Pereira en is vertaald in het Italiaans, Kaapverdisch Creools, Portugees en Engels.

Isabel Martins werkt voor het Interculturele secretariaat van ACIME